

Lasteaialaste vigastusriskide väljaselgitamine

**Uuring on koostatud Järvamaa lasteaedades läbiviidud
vanemate ankeetküsitluse põhjal**

Uurimust toetas Eesti Haigekassa
Projekti „Vigastuste vältimine Järva maakonnas“ raames

MTÜ Läbi Tähevärava
JÄRVAMAA, 2012

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	3
KÜSITLUST HÕLMAVATE LASTE ÜLDINFORMATSIOON	4
LASTE NÄHTAVUS JA TURVALISUS LIIKLUSES	4
LASTE VABA AJA VEETMINE	5
TULEGA SEOTUD TURVALISUS JA VIGASTUSVÕIMALUSED.....	6
MUUD MÜRGITUSED JA PÕLETUSED	6
VEEGA SEOTUD OHUD	7
LASTE FÜÜSILINE KARISTAMINE	7
ARVUTI KASUTAMINE	8
VAREM ESINENUD VIGASTUSED	8
OHUD LASTEAIAS.....	9
OHUD TEEL LASTEAEDA	9
JÄRVAMAA LASTEAIALASTE VIGASTUSTE RISKID JA NENDE MAANDAMISE VÕIMALUSED	10

SISSEJUHATUS

Käesolev uurimisraport on koostatud MTÜ Läbi Tähevärava poolt Järvamaa kaheksateistkümnes lasteaias kogutud lastevanemate küsitlusankeetide põhjal. Uurimuses osalesid Roosna-Alliku, Viisu, Koigi, Sookure, Paide, Albu, Särevere, Türi-Alliku, Oisu, Peetri, Türi Kesklinna, Koeru, Kabala, Ahula, Lokuta, Imavere, Aravete ja Järva-Jaani lasteaedade lapsevanemad – kokku 1151 isikut.

Ankeetküsitlus on läbi viidud kevad-sügis 2012 lasteaiajuhatajate ja õpetajate kaasabil, kes jagasid vanematele ankeetid laiali ning need hiljem jälle täidetult kokku kogusid.

Uurimuse abil selgitatakse välja Järvamaa lasteaialaste võimalikud vigastuste riskid.

Raport on jaotatud peatükkideks vastavalt küsitlusankeedi teemadele. Oluline on siinkohal märkida, et osad vastajad ei täitnud ankeedis kõiki lahtreid, üsna palju oli küsimusi vahele jäetud. Seda ka üldandmete osas, mis puudutasid perekonda, laste sugu jm. Nimetatud puudused olulisel määral tulemusi ei mõjutanud, sest teatud mustrid joonistusid selgelt välja juba viie lasteaia ankeetide sisestamisel ja need mustrid jäid lõpuni valdavaks.

KÜSITLUST HÕLMAVATE LASTE ÜLDINFORMATSIOON

Küsitluses osales kokku 1151 lapsevanemat. Alljärgnevas tabelis on toodud tagastatud ankeetide arv lasteaias.

Lasteaed	Kokku
Roosna-Alliku	33
Viisu	17
Koigi	17
Sookure	206
Paide	217
Albu	23
Särevere	49
Türi-Alliku	26
Oisu	39
Peetri	15
Türi Kesklinna	112
Koeru	112
Kabala	25
Ahula	22
Järva-Jaani	56
Aravete	60
Lokuta	77
Imavere	45
KOKKU	1151

Tabel nr 1.

Tulemuste põhjal saab öelda, et 972 küsitlusega hõlmatud lasteaiast kasvavad kahe vanemaga peres; 127 last kasvavad üksikvanemaga peres ning 47 last kasvavad teiste täiskasvanutega (vanavanemas, sugulased vm) või asenduskodus. Ja 5 ankeedil puudus info. Seega ei pea paika ühiskonnas leviv hüpotees, et pooled lapsed elavad ühe vanemaga peres. Saadud andmete põhjal on peredes poisse mõnevõrra rohkem (606) kui tüdrukuid (547). 860-s peres käib lasteaias üks laps; 255-s peres käib lasteaias kaks last; ning 36-s peres käib lasteaias kolm või enam last.

LASTE NÄHTAVUS JA TURVALISUS LIIKLUSES

Uurimusest selgus, et 1033 last kannavad alati helkurit; 117 last kannavad helkurit vahetevahel ning üks laps ei kannu kunagi. Kuigi on palju igasuguseid huvitavaid ja vajalikke kampaaniaid toimunud (Ole nähtav! Helkur on popp! jne), siis ometi nende tulemuste põhjal võib väita, et lastevanemate

seas on vaja veelgi enam sellealast teavitustööd teha. Meediavahendusel on esile toodud mitmeid (liiklus)õnnetusi, kus üheks osapooliks on halvasti nähtav jalakäija. Küsitlusankeetide avatud vastustealal olid paljud vanemad küll kirjutanud, et nende lastel on igati turvaline, kuna lapsed ei käi kuskil üksi, vaid ikka koos lapsevanemaga. Need vanemad on vastutustundlikud ja hoolsad ja hoiavad oma lapsel silma peal. Kuid antud juhul tuleb arvestada ka asjaoluga, et harjumused kujunevad üsna varakult ning hiljem, kui laps üksi väljas käib, pole tal harjumust helkurit kanda ning õnnetustesse ja traumadesse sattumise oht on suur.

Jalgrattaga sõites kannavad kiivrit 858 last; 170 last kannavad kiivrit vahetevahel; 19 last mitte kunagi ning 104 lapsel pole ratast. Uuringu alusel saab väita, et ka kiivri kandmise osas on tarvis selgitustööd teha nii lastele kui nende vanematele. Viimastele esitatud arvudele tuginedes ei saa veel väita, et kõigil kiivrikandjatel on jalgratas olemas, pigem kantakse kiivrit ka ratast sõbralt laenates.

Kuigi helkur on kiivriga võrreldes populaarsem, siis andmete töötlemisel eristus kaheksuguseid vanemaid – ühed, kelle lapsed kandsid alati helkurit, aga kiivrit vahetevahel või üldse mitte; ning teised, kelle lapsed kandsid helkurit mõnikord, kuid kiivrit alati.

Liiklusturvalisuse seisukohalt osutus turvatool helkuriga sama populaarseks. 1012 last istuvad autosõidu ajal alati turvatoolis või –istmel; 63 lapse puhul kasutatakse turvaistet mõnikord; 15 last ei ole kunagi turvatoolis istunud ning 61 peres puudub auto. Ka selle teema puhul võib täheldada, et iga turvatooli kasutaja pole veel autoomanik, vaid turvameetmeid kasutatakse ka teiste autoga sõites. Esile võib tuua Türi kesklinna lasteaia, kus peaaegu kõik küsitlusega hõlmatud lapsed kasutavad turvatooli.

LASTE VABA AJA VEETMINE

Küsimusele, “Kus on lapse vaba aja veetmise koht?“, vastas 353 vanemat, et aiaga piiritletud õueala; 464 last saavad oma aega veeta korrusmajade avatud ümbruses; 51 lapse õueala läheduses on veekogu; ohtlikke hooneid ja objekte leidub 36 lapse õuealal; 247 lapsel on avatud õueala ilma aiata. Need vastusvariandid on ka suhtelised, oleneb, millega vanem oma valikuid seostas. Avatud, ilma aiata on need kõik, peale esimese.

598 lapsevanemat lubavad oma lasteaiaaegistel lastel üksi õues käia, vaatamata sellele, et tegu on avatud õuealade, korrusmajade vahelise ala, veekogu läheduse või ohtlike rajatiste olemasoluga. See on Järvamaa lasteaiaaegiste laste suurimaid vigastusriske!

192 vanemat lubavad oma väikestel lastel vahetevahel üksi õues käia. 361 vanemat ei luba lapsi üksi õue. Vanematele on vaja teavitustööd teha, et koolieelik on ikkagi väike laps, kes ei peaks üksi õues käima, eriti kui tegu on avatud õuealaga ning lähedal on sõidutee, veekogu vm. Samas avatud küsimustega alas on vanemad ise kirjutanud, et kodu ümbruses ohustavad lapsi kõige enam tihe liiklus, kihutavad autod, ohtlikud ja lagunevad hooned, veekogud, võõrad loomad, ilma aiata õueala, purjus onud jm. Erandlikult olid välja toodud ka putukad. Kui vanemad ise saavad aru, et nimetatud loetelu võib lapsele mitmesuguseid ohte kujutada ent ometi lubatakse lastel üksi õues mängida, siis tõenäoliselt usutakse, et minu lapsega nagunii ei juhtu midagi. Kui aga õnnetus peaks aset leidma, siis kiputakse süüdlast otsima lasteaiast või mujalt naabrusest, mitte ei analüüsita omaenese tegemata tööd.

TULEGA SEOTUD TURVALISUS JA VIGASTUSVÕIMALUSED

Uringust selgub, et 1074 peres on suitsuandurid olemas ja 77 need puuduvad. See on arvestatav tulemus, et suhteliselt lühikese aja jooksul on suitsuandurid omaks võetud. Samas on oluline jätkata liikumist selles suunas, et ka nimetatud 77 peret mõnes järgmises küsitluses saaksid tunnistada, et neil on suitsuandurid olemas.

Küsitluse põhjal on 6 last tulekahjus põletada saanud ja 1145 last ei ole .

647 lapsevanemat on oma lastele rääkinud, kuidas tulekahju korral käituma peab ning kuhu teatada , kuid 504 ei ole selgitustööd oma lastele teinud. Viimaste hulka kuuluvad ka väikeste laste vanemad, kes eeldavad/arvavad, et nende laps ei ole veel valmis põlengu korral iseseisvalt tegema midagi ega teavitama, vaid pigem vajavad ise abi. Käesoleva informatsiooni põhjal kaugeleulatuvaid üldistusi teha ei saa, sest antud küsitluse põhjal ei eristatud laste vanuseid ja seega on võimalik ainult hüpoteetilisi järeldusi teha.

MUUD MÜRGITUSED JA PÕLETUSED

Olmekeemia on 366 peres lastele kättesaadavas kohas ja 785 peres on see laste eest ära pandud kindlasse, turvalisse sahtlisse/kappi.

Kodukeemiat on erinevat, alustades pesuvahendist, lõpetades söövitavate, põletusi tekitavate ainetega. **Olmekeemia kättesaadavus lastele on laste ohtlik!** Vanemaid on tarvis selles osas

harida. Lasteaedades õppepäevi korraldada, ajalehtedes kirjutada jne. Vanemad küll põhjendasid osaliselt, et pesu pesemine on igapäevane jne. Üks asi on pesupulbriga pesu pesta, hoopis teine oht on siis, kui laps endale seda hingamisteedesse tõmbab. Mis siis veel ohtlikumatest ainetest arvata. Ravimitest on mürgituse saanud neli last.

VEEGA SEOTUD OHUD

1135 vanemat kinnitasid, et nende lapsed viibivad veekogu ääres ainult järelvalvega. Küsitlusankeetide andmete põhjal on tulemused vastuolulised. Näiteks suur osa nendest vanematest, kes vastasid, et kodu lähedal on veekogu, valisid vastuseks, et laps käib üksi õues ning kolmandana, et veekogu ääres viibib ainult järelvalvega. 14 vanemat tunnistasid, et nende laseaiaelised lapsed käivad ka veekogude ääres üksi. Kusjuures ühel lastest (kes üksi veekogu ääres käib), on olnud uppumisoht. Kokku on uppumisohus olnud 16 last. Vanematel tuleb teadvustada, et veekogu on ka jõgi, mis maja tagant läbi voolab või koduaia tiik. Uppumisohtu sattumiseks ei ole lapsel tarvis sügavasse ookeani minna, vaid selleks piisab väiksestki veest.

LASTE FÜÜSILINE KARISTAMINE

Küsimustikus uuriti, kas last on karistatud kellegi teise poolt? Selline küsimus pandi eeldusel, et vanemal on mugavam vastata. Kui küsida, kas olete ise karistanud, ei pruugi ausat vastust saada. 60 last on füüsiliselt karistatud. Kuigi ankeetides oli lisaks nimetatutele veel pandud mõned „jah“ vastused ning siis maha tõmmatud. Selline käitumine annab alust oletada, et püütakse mõnikord ka ootuspäraselt vastata. 897 vanemat on kindlad, et nende last ei ole karistatud ning 194 ei tea seda. Viimase vastuse puhul saab luua kaks hüpoteesi: vanem ikkagi kahtlustab kedagi/midagi; või ta ei tea, mis tema enda lapsega toimub. Tänapäeval on aktuaalne teema laste endi vaheline kiusamine või vägivald. 265 last on kurtnud sõnalist kiusamist teiste laste poolt ning 181 last on kogenud kehalist/füüsilist kiusamist. 705 last ei ole kiusamist kurtnud. Lastele küll sageli õpetatakse, et ei tohi teistele liiga teha, arvestama peab jne, kuid seejuures unustatakse ära, et laps ei saa ega oska sotsiaalselt intelligentselt käituda, kui ta oma tunnetest ja hinges toimuvast aru ei saa. Läbi iseenda tundma õppimise hakatakse väärtustama oma kaaslasti ning nendega arvestama. Väikesed lapsed on oma mängude tõttu sageli igapäevaselt palju kehalises kontaktis. Kui vanem ei ole suutnud oma

lapsel turvalist õhkkonda luua, siis laps võib hakata neid olukordi üle võimendama, juhtides sel moel vanema tähelepanu kaudselt iseendale.

ARVUTI KASUTAMINE

Arvutit kasutab 810 last, ei kasuta 341 last. Kui nüüd ikkagi lähtuda sellest, et lasteaialapsed on alles väikesed, siis on arvutikasutajate hulk suur. Sageli on teismeliste laste vanemad hädas, et lapsed veedavad liiga palju aega arvutis ja enam ei suuda kontrollida, mida nad seal teevad. Käesoleva uuringu põhjal selgus, et **arvutit kasutavatest lastest 752 ei ole laud kohandatud lapse kasvule ja vajadustele vastavalt ja 399 on**. Sellest algavad rühivead ja üldine halb kehahoiak, kaela ja turjapinged jm. Valdaval osal 640 lapsel on arvutikasutamisel ajaline piirang. Samas on see piirang suhteline mõiste, kuna iga vanem võib piirata oma äranägemise järgi ning kaugeleulatuvaid järeldusi selle punkti põhjal teha ei saa. 101 lapsel puudub igasugune ajaline piirang. 410 lapse puhul on need piirid reguleerimata. Reguleerimata piirid tähendavalt teisalt ikkagi kindlate piiride puudumist, mis annab vanemale võimaluse juhendada oma hetkeemotsioonist.

Enamus 718 arvutit kasutavat laste vanematest väidavad, et nad teavad, mida laps arvutis teeb. Kahjuks vastasid samamoodi ka suur osa neist, kelle lastel puuduvad arvutikasutamise piirid. Siit tulevad jälle teatud vastuolud välja – kui piirid puuduvad, kas siis suudetakse kõigega kursis olla?

Käesoleva uurimuse põhjal saab luua ühe seose – **need lapsed, kes arvutit ei kasuta, ei kaeba ka kehalise ega sõnalise kiusamise üle**.

VAREM ESINENUD VIGASTUSED

Nagu allpool toodust on näha, siis enamus lastel on esinenud haavu või marrastusi. Ka põrutusi on suhteliselt palju.

a) Põrutus	161
b) Haav, marrastus	1017
c) Põletus	97
d) Luumurd	60
e) Loomahammustus	43
f) Mürgistus	4

See tähendab, et nii lastele kui vanematele tuleb jagada informatsiooni, kuidas puhastada ja siduda haavu; mida tohib/ei tohi panna haavale; millist haava on vaja õmblema minna? Kuidas käituda põrutuste korral? Ja loomulikult, kuidas seda kõike ennetada? Üks võimalus selliseid olukordi ennetada, on mitte lubada oma lapsi üksi õue.

OHUD LASTEAIAS

Vanemate hinnangul ohustavad lasteaias nende lapsi kõige enam katkised mänguväljakud ja lahtised väravad.

a) Lahtised väravad	135
b) Võõrad territooriumil	103
c) Hulkuvad loomad	93
d) Katkised mänguväljakud	160

Muuhulgas märgiti ära: katkine aed, teravad nurgad, ohtlik trepp, puugid, koerad, purjus onud, liiklus, vale toit ja kloorivesi. Palju oli neid vanemaid, kes pidasid lasteaeda oma lapse jaoks turvaliseks kohaks ja leidsid, et teda ei ohusta seal miski.

OHUD TEEL LASTEAEDA

Vanemate hinnangul teeb lasteaiateed ohtlikuks tihe liiklus, kihutavad autod ja traktorid, hulkuvad loomad, kõnnitee puudumine, klaasikillud, elektrikarjus, veekogu, purjus onud, kodutud mehed. Leidus ka neid vanemaid, kes kirjutasid, et teel lasteaeda ei ohusta tema last mitte midagi, sest laps käib alati koos vanemaga ja hoiab käest kinni.

JÄRVAMAA LASTEAIALASTE VIGASTUSTE RISKID JA NENDE MAANDAMISE VÕIMALUSED

Läbiviidud küsitluse põhjal võib lühidalt välja tuua, et peamised riskifaktorid lasteaiastel :

- 101 last kannavad helkurit vahetevahel, kuigi võiksid seda pidevalt teha. – selgitustöö vanematele, helkurite tasuta jagamine, praktilised õppused, kus vanem veendub helkuri kandmise olulisusest nähtavuse osas.
- Lastel lubatakse palju aega omapäi õues veeta, isegi kui lähedal on veekogud, ohtlikud objektid, maantee või õueala on avatud. – Selgitustöö, näited praktilisest elust.
- Olmekeemia kättesaadavus lastele on liiga suur. – Selgitustöö vanematele, meedia, praktilised näited elust.
- Liiga suur arvutikasutajate hulk selle sihtrühma seas + ebasobiv arvutilaud – Teavitustöö, alternatiivsed sportlikud või üldharivad ettevõtmised noortele ning peredele.
- Haavade ja põrutustega toimetulek – õpetada, mida teha, kuidas käituda, piirata laste omapäi õues käimist.